

LBRIS

We know
books

CULMILE DE SMARALD ALE INIMII

Concepte cheie în practicarea Sufismului

volumul

3

M. Fethullah Gülen

t...
TRITONIC
Tritonic Books

București – 2023

Fethullah Gülen

Culmile de smarald ale inimii

Concepte cheie în practicarea Sufismului - volumul 3

Traducerea din limba engleză realizată de Asociația pentru Dialog și Valori Universale (email: info@advu.ro).

Drepturile de traducere în limba română: Asociația pentru Dialog și Valori Universale, prin contract de la Blue Dome Press, SUA.

Editor coordonator: Abdula Irsel.

Copyright © ADVU și Tritonic 2023 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzelor nr. 5, București

e-mail: editura@tritonice.ro

www.tritonice.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):

http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția: Asociația pentru Dialog și Valori Universale.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**GÜLEN, FETHULLAH****Culmile de smarald ale inimii : concepte cheie în practicarea sufismului /**

Fethullah Gülen. - București : Tritonic Books, 2023

4 vol.

ISBN 978-606-749-700-7

Vol. 3. - 2023. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-749-703-8

2

Coperta: Alexandra Bardan

Grafică copertei și fotografia autorului prin amabilitatea Blue Dome Press.

DTP: Ioan Dorel Radu

Editor: Rebeca Cojocaru

Comanda nr. ADVU3/2023

Bun de tipar: Octombrie 2023

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

Introducere - Concepte cheie în practicarea sufismului.....	11
<i>Irshad și Murshid</i> (Îndrumare și Îndrumător).....	18
<i>Safar</i> (Călătorie).....	26
<i>Wasil</i> (Cel care a ajuns).....	34
<i>Samt</i> (Tăcere).....	42
<i>Halwat și Jalwat</i> (Intimitate și Companie).....	46
<i>'Ilm ladun</i> (Cunoașterea specială din partea Prezenței lui Dumnezeu).....	51
<i>Waliyy și Awliyauallah</i> (Prietenul lui Dumnezeu (Sfântul) și Prietenii lui Dumnezeu).....	56
<i>Abrar</i> (Cei sfinți și virtuoși).....	59
<i>Muqarrabun</i> (Cei favorizați cu apropierea specială a lui Dumnezeu).....	61
<i>Abdal</i> (Înlocuitorii).....	62
<i>Nujaba</i> (Cei Nobili).....	67
<i>Nukaba</i> (Custozii).....	68
<i>Awtad</i> (Stâlpii).....	69
<i>Ghawth</i> (Ajutorul sau Mijloacele de Ajutor Divin).....	71
<i>Qutb</i> (Pilonul).....	74
<i>Fayd și Tajalli</i> (Efuziune și Manifestare).....	78
<i>Tajalli</i> (Manifestare).....	87
Manifestarea Ființei Divine sau a Esenței Divine.....	87
Manifestarea Calităților Fundamentale Divine.....	89
Manifestarea Atributelor Divine.....	90
Manifestarea Numelor Divine.....	91
Manifestarea Lucrărilor Divine.....	92

Manifestarea Actelor Divine.....	92
<i>Wahy și Ilham</i> (Revelație și Inspirație).....	95
<i>A'yan ath-thabita</i> și <i>'Ālam al-mithal</i> (Arhetipuri și lumea reprezentărilor sau formele ideale).....	103
Tărâmurii Cerești sau Înălțate.....	111
<i>'Ālam Lahut</i> (Tărâmul Manifestării Transcendentale a Divinității).....	114
<i>'Ālam Rahamut</i> (Tărâmul Manifestării Transcendentale a Milei și Compașiunii Divine).....	115
<i>'Ālam Jabarut</i> (Tărâmul Manifestării Transcendentale a Atributelor și Numelor Divine).....	117
<i>'Ālam Malakut</i> (Tărâmul Manifestării Transcendentale a Poruncilor Divine).....	119
<i>Ahadiya</i> și <i>Wahidiya</i> (Unicitate sau Singularitate Absolută și Unitate).....	123
<i>Al-awwal</i> (Întâiul), <i>Al-ahir</i> (Cel de pe urmă), <i>Az-zahir</i> (Cel de deasupra tuturor), <i>Al-batin</i> (Cel ascuns).....	134
<i>Wahda</i> și <i>Kasra</i> (Unitate și Multiplicitate).....	149
Spiritul și ceea ce urmează.....	164
Ionia.....	170
Socrate (470-399 î.Hr.).....	172
Platon (428/427-348/347 î.Hr.).....	173
Aristotel (384-322 î.Hr.).....	174
Philon (20 î.Hr. - 50 D.Hr.).....	175
Înspre prezent.....	177
Henri Bergson (1859-1941).....	179
Panteism și/sau Monism.....	180
Spiritualism.....	181
Abordări din lumea Musulmană.....	182
Ibn Sina (Avicenna) (980-1037 d.Hr.).....	186
Imam al-Ghazzali (1058-1111 d.Hr.).....	191
Fakhru'd-Din ar-Razi (1149-1209 d.Hr.).....	193
Considerațiile Învățaților Sufiți Cu Privire La Spirit.....	198
Perspectiva lui Bediuzzaman Said Nursi asupra Spiritului.....	201

Sufiții și Spiritul.....	206
<i>Wijdan</i> (Conștiință).....	223
Intelectul Spiritual.....	226
Puterea Voinței conform Principiilor de Bază ale Crezului Islamic.....	229
Mintea.....	237
Puterea Receptivității.....	239
<i>'Aql</i> (Rațiune).....	243
<i>Nafs</i> (Sufletul).....	254
<i>Karama</i> (Minune).....	265
<i>Nazar</i> și <i>Tawajjuh</i> (Atenție și Considerație).....	280
<i>Subuhut-I Wajh</i> (Revărsarea Luminii Chipului Lui Dumnezeu).....	290
<i>Waridat</i> și <i>Mawhiba</i> (Daruri și Favoare).....	300
<i>Khulla</i> (Sincera Prietenie).....	308

IRSHAD ȘI MURSHID (ÎNDRUMARE ȘI ÎNDRUMĂTOR)

Îndrumarea este definită în mai multe moduri, și anume călăuzirea spre calea cea dreaptă, deșteptarea inimilor la Adevărul Suprem, înlăturarea obstacolelor dintre El și mintea și inima omului, astfel încât sentimentele și gândurile să ajungă la Dumnezeu, servirea drept mijloc prin care sufletele să capete o anumită cunoaștere a lui Dumnezeu și, de asemenea, un mijloc prin care sufletele care au căpătat o cunoaștere a Lui să aibă o relație mai profundă cu El. Ea constă în educarea oamenilor, atât la nivel individual, cât și la nivel de comunitate, și astfel, de aici cei ce au capacitatea și virtutea necesare să se ridice, pentru a trece de la a fi potențial om la a fi cu adevărat om sau pentru a fi călăuziți către orizontul oamenilor desăvârșiți.

De asemenea, putem considera îndrumarea asemenea unei chemări pe care un profesor perfect, care are cunoștințe complete cu privire la aspectele exterioare și lăuntrice legate de religie și care le poate îmbina în teorie și în practică, o face celor înzestrați cu abilitățile necesare de a fi om la un anumit nivel de umanitate. Din această perspectivă, putem considera îndrumarea ca fiind efortul special pe care eroii spiritualității îl depun pentru a transmite altora spiritualitatea cu care au fost răsplățiți în mod special. În mâinile unor asemenea eroi, cărbunele s-a transformat întotdeauna în diamant, iar pietrele și pământul s-au ridicat la valoarea aurului. Învățătorii sufiți au abordat problema îndrumării și îndrumătorilor în acest sens și au considerat că o astfel de îndrumare este asemenea unui efort supraomnesc al celor ce au calități transcendente. Pentru ei, eforturile slabe

nu reprezintă îndrumare, iar cei care nu sunt capabili să deschidă ușile către orizontul omenirii desăvârșite pentru sufletele înzestrate cu capacitățile necesare, nu sunt îndrumători. Căci, în cazul lor, ei înșiși au nevoie de îndrumare și, cu siguranță, trebuie instruiți. Un cunoscut proverb turcesc spune:

*Un îndrumător care el însuși are nevoie de o favoare specială
Nu va ști cum să transmită vreo favoare altora!*

Într-adevăr, pare că acest proverb a fost născocit cu privire la astfel de oameni. Salim Süleyman Üsküdarî¹⁰ dă glas aceleiași idei, însă într-o manieră poetică:

*Însuși profesorul nostru are lacune în cunoștințe.
Deci, oare cum poate el să știe ce înseamnă cu adevărat îndrumarea?*

Ruhi din Bagdad¹¹ a abordat problema ceva mai nostim:

*Privește la ascet: visează să fie îndrumător;
Ieri a început școala, azi dorește să predea.*

Se știe că, dacă există ceva care să fie trainic în această lume și care să merite toată lauda în Viața de Apoi, acesta este îndrumarea; și, prin urmare, un îndrumător este persoana cea mai valoroasă. Cu toate acestea, îndrumătorii pot educa doar în funcție de capacitatea proprie. Putem discuta despre o gamă largă de îndrumători, de la cei considerați piloni sau axe spirituale până la predicatorii obișnuiți.

Așa cum am menționat în treacăt, îndrumătorii sunt, în sens general, mesagerii adevărului, care dețin tot ceea ce este

¹⁰ Salim Süleyman Üsküdarî (d. 1893) a fost poet și scriitor sufit Mevlevi (Mawlawi). A locuit în Üsküdar, Istanbul, și era foarte priceput atât în proză, cât și în versuri.

¹¹ Ruhi din Bagdad (d. 1605) a fost una dintre figurile importante ale literaturii clasice otomano-turce. În scrierile lui, aborda de obicei, tematici legate de probleme morale.

necesar pentru a călăuzi, sunt eroi ai spiritualității și moștenitori ai misiunii Profetilor, care transmit inimilor daruri Divine. Legat de anumite aspecte ale aceste misiuni, un îndrumător este numit și „cel care șade pe covor” (postnishin) sau „cel bătrân” (shaykh). Cuvântul „shaykh” este folosit și cu sensul de profesor. Un îndrumător favorizat cu o apropiere specială de Dumnezeu și cu o cunoaștere specială a Prezenței lui Dumnezeu, însărcinat și împuternicit cu datoria de a îndruma, este diferit față de un predicator obișnuit. În funcție de propriul orizont de percepție, îndrumătorii obișnuiți găsesc în ei înșiși adevărurile care trebuie transmise altora și le transmit în funcție de capacitatea lor. Cu toate acestea, îndrumătorii desăvârșiți, asemenea Stelei Polare, îi călăuzesc pe toți spre calea adevărată, bazată pe sursele fundamentale ale Religiei, și lucrurile care trebuie arătate le sunt arătate altora din adâncul inimii și spiritului lor. Cât despre cei care sunt atât un pilon spiritual (Qutb), cât și un Ajutor sau Mijloc de Ajutor Divin (Ghawth), ei modelează pe oricine intră în atmosfera lor după modelul propriului orizont și îi reconstruiesc, folosind doar material din Coran și Sunna.

Indiferent de nivel, dintre toate îndatoririle slujirii, îndrumarea este cea mai apreciată, cu condiția să fie făcută doar de dragul lui Dumnezeu; și orice erou al adevărului care duce la bun sfârșit o asemenea responsabilitate este un îndrumător, un moștenitor al Profetului, pacea și binecuvântările fie asupra lui. Cu toate acestea, trebuie să remarcăm faptul că a însoți un îndrumător desăvârșit are o plăcere aparte și poartă semnele unei posibile „întâlniri” cu Dumnezeu, pe când, în compania unui îndrumător imperfect, este foarte greu să avansezi.

Câteva versuri, scrise de un autor necunoscut, ne spun:

*Mergi la îndrumător, la îndrumător, îndrumător,
El are leac pentru orice suferință, o „tată!”*

Anwari¹² își aduce contribuția prin următoarele versuri:

*Misterul din răspunsul „Tu nu Mă vei putea vedea”¹³ –
Care reprezintă imposibilitatea de a vedea
„Chipul” lui Dumnezeu –
Nu am fost în stare să îl cuprind
Înainte ca ochii mei plânși să devină Muntele Sinai
cu dragoste pentru El.
Misterul Mantalei cu care Oamenii Mantalei¹⁴
au fost acoperiți –
Nu am fost în stare să îl cuprind înainte să fiu fericit
de întâlnirea cu îndrumătorul desăvârșit.*

Acum, fără a intra în discuția referitoare la diferențele care se nasc din capacitatea și cantitatea de cunoștințe pe care le au fiecare îndrumător sau din darurile spirituale cu care fiecare este favorizat, voi încerca să explic subiectul în raport cu anumite elemente esențiale care se regăsesc în fiecare îndrumător.

Un îndrumător este cel care deține o cunoaștere suficientă cu privire la relația dintre Dumnezeu, oameni și univers și chestiunile referitoare la această sferă a Religiei. Cel care nu îl recunoaște pe Dumnezeu este negaționist și ignorant; iar cei care nu pot percepe relația dintre El și existență sunt orbi și nu conștientizează natura reală a existenței lor, în timp ce acela

¹² Awhadu’-Din ‘Ali Anwari este un cunoscut poet care a trăit în secolul al XII-lea în Iran și Afganistan. Pe lângă poezie, era iscusit în logică, muzică, teologie, matematică și astrologie. Diwanul său, colecție de poezii, constă dintr-o serie de poezii lungi și o serie de versuri mai simple.

¹³ Se referă la dorința Profetului Moise de a-L vedea pe Dumnezeu pe muntele Sinai și la răspunsul lui Dumnezeu către acesta: „Tu nu Mă vei putea vedea (în această lume)” *Vezi Coranul, 7:143.*

¹⁴ Trimisul lui Dumnezeu, pacea și binecuvântările fie asupra lui, i-a strâns pe ‘Ali, verișorul și ginerele lui, Fatima, fiica lui iubită și pe fiii lor Hasan și Husayn sub mantaua lui și a spus: „Doamne, ei sunt familia mea.” (Muslim, „Fada’il al-Ashab” 32; at-Firmidhi, „Mana’ib,” HN: 3726.) După acest eveniment, acești oameni, împreună cu însuși Mesagerul, au ajuns să fie numiți „Oamenii Mantalei”.

care nu se cunoaște pe sine este, de fapt, singur și străin în mijlocul existenței. Toate aceste tipuri de ființe umane au nevoie de îndrumare.

Un îndrumător este un erou al spiritualității, care studiază cu atenție Coranul și cartea universului și care are o minte iscoditoare, ce cunoaște misterele existențiale. Un îndrumător este, de asemenea, o persoană înțeleaptă, pătrunzătoare, cu ochi care observă lucruri, cu gură ocupată cu recitarea Coranului și urechi care îl ascultă. Cu percepții senzoriale sănătoase și precise, observații profunde și cuprinzătoare și gândire sănătoasă, un îndrumător se remarcă prin comportamentul ce poate fi întâlnit la un Profet aflat la un nivel înalt al desăvârșirii. O astfel de persoană are un punct de vedere universal atunci când vine vorba de rezolvarea problemelor și este atentă la punctele de congruență dintre regulile și poruncile revelate, și legile Divine ale creației și vieții. Ea urmărește doar buna plăcere și aprobarea lui Dumnezeu atunci când transmite oamenilor ceea ce Dumnezeu dorește ca ei să transmită și când le comunică sufletelor aflate în nevoie tot ceea ce este inspirat în ei și astfel, ține cont de apropierea Lui în tot ceea ce face și spune.

Îndrumătorii sunt cei care fac tot posibilul să mărturisească, pe orice platformă, cauza pentru care și-au dedicat inima și care mediază între ceea ce ar trebui să fie transmis altora și cei cărora ar trebui să le fie transmis. Deoarece nu se gândesc niciodată la salariu, compensație sau recompensă, ei atribuie orice răsplată materială sau spirituală eforturilor sincere ale celor din jur. Fără a-și însuși vreodată darurile spirituale care ajung la ei personal, ei își consideră discipolii ca fiind un mijloc prin care aceste daruri sosesc. Fără îndoială, aceasta este negarea de sine; din perspectiva unui îndrumător adevărat, asta este ceea ce ar trebui să facă un musulman obișnuit, nu un lucru demn de laudă. Astfel de îndrumători adevărați nu așteaptă niciodată ca activitățile lor să fie apreciate de alții și nici nu urmăresc vreun

rezultat lumesc sau spiritual, cu excepția bunei plăceri și aprobării a lui Dumnezeu. Ei sunt întotdeauna sinceri și drepecți în fața lui Dumnezeu, pentru că sunt conștienți că urmează calea Profetilor și că această cale are anumite legi ce trebuie respectate, dintre care cea mai importantă este ca atunci când îi îndrumă pe alții; toți îndrumătorii trebuie să caute doar plăcerea lui Dumnezeu.

Un îndrumător este, de asemenea, un erou al dragostei și toleranței, care are o cunoaștere deplină a audienței și discipolilor lui, și a tuturor caracteristicilor lor; un îndrumător îi acoperă cu aripa compasiunii, le împărtășește bucuriile și durerea, îi felicită pentru realizările lor și le ignoră greșelile și defectele. Asemenea parfumului, astfel de îndrumători răspândesc miresme de „tămâie” pentru a îndestula inimile aflate în nevoie; asemenea lumânărilor, ard și se consumă pentru a lumina sufletele întunecate din jurul lor, spre binele lor. Ei găsesc adevărata fericire în fericirea celorlalți și nu fug de sacrificii atunci când vine vorba de transmiterea idealurilor lor. Ei mor pentru a reinvia; plâng pentru a-i face pe alții să râdă; obosesc pentru ca ceilalți să se poate odihni; se străduiesc fără încetare pentru a-i trezi pe ceilalți la eternitate – și nu iau în seamă nici cuvintele de apreciere, fie sincere sau nu, și nici critica nedreaptă. Atunci când au parte de complimente, îi cer iertare lui Dumnezeu; vin în întâmpinarea reacțiilor și criticilor drepte și continuă fără să ezite.

Un îndrumător este un înțelept, înzestrat cu cunoașterea necesară atât în domeniul științelor religioase, cât și în domeniul anumitor științe seculare, pentru a discuta diferite subiecte cu publicul și pentru a prezenta soluții satisfăcătoare la problemele lor. În Ordinul Naqshbandiya, datoria de a îndruma nu a fost încredințată celor care nu au finalizat cu succes toate cursurile predate în madrase sau care nu puteau îmbina iluminarea spirituală cu cea intelectuală. Mai degrabă, lojele în care predau

bătrânii sau îndrumătorii acestei școli erau asemenea fântâniilor lui Khadr¹⁵, loc în care cei care studiau își puteau potoli setea. Casele de îndrumare în care îndrumătorii de asemenea calibru nu au predat sau nu predau sunt ca niște ruine; cei care își atribuie îndrumarea sunt înșelați, iar cei care speră la iluminare, dar care ei înșiși sunt lipsiți de lumină, sunt cu adevărat nefericiți.

*Nu întinde mâna oricui pretinde că poate îndruma,
Căci te poate conduce pe o pantă de unde nu se poate urca,
Căci calea unui îndrumător desăvârșit,
Este destul de ușor de urmat.
Niyazi Misri¹⁶*

Oricât de transcendenți ar fi în cunoașterea generală și cunoașterea lui Dumnezeu, în special, îndrumătorii sunt predicatori desăvârșiți care pot îmbina, echilibrat, ascensiunea lor către Dumnezeu, păstrând totuși nivelul audienței lor atunci când le transmit ceea ce ar trebui să transmită. Ei țin cont întotdeauna de inclinațiile, sentimentele și gândurile celor a căror educație și-au asumat-o și evită să provoace orice fel de înțelegeri sau neclarități atunci când transmit mesajele care vin de pe urma darurilor speciale pe care le-au primit în orizontul relației lor cu Dumnezeu. Un îndrumător adevărat este un discipol riguros și un student meticolos al Coranului și, prin urmare, este dator să urmeze Coranul atunci când îndrumarea este în sarcina lui. În ciuda faptului că reprezintă Cuvântul Celui Măreț și Absolut, Coranul a apărut la orizontul Profetului, pacea și binecuvântările fie asupra lui, nu într-o manifestare complet

¹⁵ (al-)Khadr este cel despre care Coranul povestește (18:60-82) că a făcut o călătorie împreună cu Profetul Moise pentru a afla ceva din domeniul spiritual al existenței și adevărata natură a faptelor lui Dumnezeu în lume. Dacă a fost Profet sau un sfânt cu o misiune specială, rămână o problemă controversată. Se crede că se bucură de nivelul de viață în care nu simte nevoile vieții normale ale omului.

¹⁶ Mehmed Niyazi Misri (d. 1694), poet sufit care s-a născut în Malatya (Turcia), a studiat în Egipt și a trăit la Istanbul și Edirne.

transcendențială a Atributului Divin al Vorbirii ei, mai degrabă, ținând cont de nivelurile întregii sale audiențe. Astfel, așa cum Coranul se adresează omenirii în funcție de nivelul de înțelegere, primul și cel mai mare predicator al lui – și cel mai mare dintre toți îndrumătorii – Profetul Mahomed, pacea și binecuvântările fie asupra lui, a avut de asemenea în vedere diferitele nivelurile ale audienței sale și a spus: „Noi, comunitatea Profetilor, am primit ordin să ne adresăm oamenilor în funcție de capacitatea lor de înțelegere.”¹⁷

Îndrumătorii vorbesc prin perfecțiunea caracterului lor, profunzimea spiritualității lor și prin limbajul acțiunilor lor. Sunt foarte credincioși și devotați lui Dumnezeu Atotputernic. Nu putem tăgădui faptul că cei ale căror cuvinte nu sunt în concordanță cu acțiunile lor, și care nu sunt de încredere prin propriile lor acțiuni, nu pot avea nicio influență pozitivă și de lungă durată asupra oamenilor; astfel, mesajul lor nu este demn de a fi primit. Singura cale prin care acele lucruri despre care se spune că sunt demne de a fi primite pentru conștiința umană este convingerea neclintită a adevărului acelor lucruri și practicarea lor în viața omului. Se relatează că Dumnezeu Cel Atotputernic i-a spus Profetului Isus, pacea fie asupra lui: „O, Isuse! Mai întâi oferă-i un sfat propriului tău suflet și numai după ce l-ai acceptat și l-ai urmat, apoi oferă-l și altora – ori altfel să te rușinezi de Mine.”¹⁸ Acest lucru este în perfectă concordanță cu ceea ce citează Coranul din vorbele Profetului Șuayb, pacea fie asupra lui: „Eu nu voiesc să fac ceea ce vă opresc vouă.”(11:88).

Doamne, ajută-ne să ne aflăm printre slujitorii Tăi sinceri, inzestrați cu sinceritatea în credință și în practicarea Religiei și fă-ne cinstea de a-L urma pe Profetul celor care au fost inzestrați cu sinceritate, pacea desăvârșită și binecuvântările mărețe fie asupra lui, asupra Casei Lui și asupra nobililor Săi Companioni.

¹⁷ ad-Daylami, *al-Musnad*, 1:398.

¹⁸ *Ibid.*, 1:144; Abu Nu'aym, *Hilyat al-Awliya*, 2:382.

SAFAR (CĂLĂTORIE)

Sensul literal a cuvântului înseamnă a fi transportat dintr-un loc în altul, dar în limbajul sufit, călătoria este descrisă ca fiind eliberarea dintr-o viață constrânsă de limitări și preocupări carnale sau trupești și întoarcerea inimii către Dumnezeu. Termenul poate fi privit și tratat în cadrul conceptelor de „călătorie înspre Dumnezeu”, „călătorie întru Dumnezeu” și „călătorie dinspre Dumnezeu”.

Întoarcerea către Dumnezeu, sau călătoria pe calea Lui, începe cu decizia conștientă a unei persoane și continuă pe punțile credinței, ale practicării islamului în viața de zi cu zi și a dobândirii excelenței în faptele proprii, conștientizând că Dumnezeu vede întotdeauna tot ceea ce facem. Ea necesită sinceritate și puritatea intenției în credință și în practica islamului, precum și austeritate, asceză, corectitudine și devoțiune religioasă. Ea continuă până în punctul în care Ființa Divină, Care ni se prezintă cu cuvintele, „*Noi suntem mai aproape de el decât vâna gâtului*” (50:16), îl răsplătește pe călător, care se simte năpădit de iubirea Lui, și atras de El, și experimentează un zel debordant pentru El, cu o apropiere deosebită de El. Cei care au ajuns în acest punct și simt această apropiere în spiritul lor, nu se pot abține să nu exclame: „*Nu mai există spațiu, nici în ceruri, nici pe pământ!*”. Fără a se opri, își continuă călătoria, care a trecut acum dincolo de timp și spațiu.

Călătoria are loc la diferite niveluri și forme, în funcție de modul în care a fost pregătit inițiatul, în funcție de capacitatea lui spirituală și, mai mult decât de orice altceva, în funcție de

darurile specifice cu care Cel care este mai aproape de toate decât el însuși îl va răsplăti.

Călătoria începe cu reflecția asupra lumii exterioare și asupra lumii umane lăuntrice și prin înțelegerea manifestării specifice a milei lui Dumnezeu și a ajutorului Său în mijlocul manifestărilor Sale generale ale Numelor Sale, în lumina credinței în Unitatea Divină și prin sentimentul de plăcere pe care aceste manifestări specifice îl trezesc în lăuntrul persoanei. Această călătorie, care poate fi privită ca o călătorie înspre Dumnezeu, continuă cu savurarea fără întrerupere a cunoașterii Divine prin observarea amprenteii Sale unice asupra tuturor lucrurilor din univers, de la pământ până la cele mai îndepărtate galaxii. Inițiații care fac această călătorie și-au îndreptat întotdeauna inima spre Dumnezeu și depun eforturi, fără încetare, pentru a se întoarce la El în inimile lor, păstrându-și legăturile cu celelalte lucruri și ființe doar prin prisma faptului că acestea sunt, în adevăr, și semne ale lui Dumnezeu. Atât timp cât simt în adâncul inimii adierile de pe calea către Dumnezeu și își observă, pe culmi, orizontul în care primesc răsplătiri din partea lui Dumnezeu, se simt din ce în ce mai stârniți să se înalțe mai sus și să fiarbă asemenea magmei, în adâncurile inimii lor, în cercul virtuos al observației și plăcerii. Această stare a lor poate fi privită în lumina versetului „*Aceia care au frică [de Allah], când îi atinge ceva rău din partea lui Șeytan, își aduc aminte și iată cum ei văd [primejdia].*” (7:201). Un inițiat care a atins acest orizont aflat la înălțime vede, simte și analizează totul diferit și afișează schimbări continue de la o stare inferioară la una superioară.

În cea de-a doua etapă a călătoriei, sau în cea de-a doua călătorie, inițiații se eliberează de diferite informații pe care le-au cules din surse diferite și se îndreaptă spre unitatea în gândire la orizontul cunoașterii lui Dumnezeu, afișând această unitatea cu ajutorul tuturor abilităților lor. Această etapă poate fi considerată „călătoria întru Dumnezeu” și constă în faptul că